Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Hallitussihteeri Emmi Äärynen

HE 108/2023 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viitetieto: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö 6.2.2024

## Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle (HE 108/2023 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalakia siten, että vuosien 1939–1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshoitoon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin vuokran osuus asumispalveluissa Valtiokonttorin harkinnan perusteella. Muutos tehtäisiin palveluntarjoajien vähentymisen johdosta, jonka seurauksena usealla hyvinvointialueella sotainvalideilla ei ole enää mahdollisuutta päästä Valtiokonttorin maksusitoumuksella annettavaan laitoshoitoon omassa maakunnassaan. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavalle viranomaiselle kotona asumista tukevien palvelujen järjestämisestä vuosittain ennakkona maksettava korvaus suoritettaisiin yhdessä erässä tammikuun loppuun mennessä nykyisin maksettavien kuukausierien sijaan.

Lainvalmistelu käynnistettiin Valtiokonttorin esityksestä ja Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävän laitoshoidon palveluntarjonnan vähentymisen johdosta, jonka vuoksi yhä useammalla sotainvalidilla ei välttämättä ole enää mahdollisuutta päästä maksusitoumuksella annettavaan laitoshoitoon omalla kotipaikallaan tai lähellä omaisiaan. Sotainvalidin vaihtoehtoina sairas- ja veljeskotien lopettaessa on joko vaihtaa oman hyvinvointialueen asumispalvelujen piiriin - josta sotilasvammalain nimenomaisen kirjauksen vuoksi sotainvalidi joutuu tällä hetkellä itse maksamaan vuokran osuuden - tai muuttaa kauemmas toiseen sairas- ja veljeskotiin, jossa vielä on tarjolla Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävää, sotainvalideille maksutonta sotilasvammalain mukaista laitoshoitoa. Muutos vuokran korvaamisesta kohdennettaisiin vain sotainvalideille, sotilasinvalidien korvaukset säilyisivät ennallaan.

Sotilasvammalain 6 §:n muuttamisen tavoitteena on, että sotainvalidit saisivat asua viimeiset vuotensa maksuttomasti lähellä omaisiaan, jos lain mukaan heille maksutonta laitoshoitoa ei ole tarjolla. Valtiokonttorin arvion mukaan sotainvalideja on tällä hetkellä asumispalveluiden piirissä noin 60 henkilöä ja laitosten mahdollisten lakkauttamisien myötä asumispalveluihin siirtyvien henkilöiden määrän oletetaan kasvavan. Tulevien vuosien määrää on vaikea ennustaa, koska sotainvalideja asuu vielä kotona ja on mahdoton ennustaa, siirtyvätkö he asumispalveluiden piiriin tai laitoshoitoon. Kaiken kaikkiaan sotainvalideja on tällä hetkellä 300, joista laitoshoidossa on 116. Muutos mahdollistaisi sen, että sotainvalidit saisivat olla viimeiset vuotensa hoidettavana lähellä omaisiaan ilman, että maksavat vuokran osuuden palveluasumisestaan itse. Muutos olisi tarpeen sotilasvammalain tarkoituksen toteutumiseksi.

Muutoksella ei olisi lainkaan kustannusvaikutusta asumispalvelujen piiriin uutena siirtyvien osalta, koska heille on jo aiemmin kustannettu Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävä laitoshoito. Koska valtio ei nykyisin korvaa asumispalvelujen piirissä olevien sotainvalidien vuokrakustannuksia, aiheutuisi ehdotuksesta heidän osaltaan uusia kuluja, arvion mukaan enimmillään noin 720 000 euron vuotuinen lisäkustannus. Valtiokonttorin arvion mukaan nykyinen määräraha vuodelle 2024 momentilla 33.50.52 kuitenkin riittää, eikä lisärahoitusta tarvita.

Sotilasvammalain 6 b §:n muuttamisen tavoitteena on sotainvalidien ja rintamaveteraanien korvausmenettelyiden yhtenäistäminen. Muutos osaltaan tehostaisi hallintoa yhdentoista vuosittaisen maksuerän jäädessä pankki- ja käsittelykustannuksineen pois. Muutos myös mahdollistaisi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaaville viranomaisille pitkäjänteisemmän suunnittelun sotainvalidien kotona asumista tukevien palveluiden järjestämisessä. Ehdotuksen edellyttämällä muutoksella Valtiokonttorin korvaustietojärjestelmään voidaan arvioida olevan joidenkin kymmenien tuhansien eurojen kertaluonteinen kustannusvaikutus.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä yhdessä Valtiokonttorin kanssa. Esityksen valmistelussa on lisäksi pyydetty lausuntoa Sotaveteraaniliitolta, Rintamaveteraaniliitolta sekä Sotainvalidien Veljesliitolta, kaikilta hyvinvointialueilta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, valtiovarainministeriöltä, puolustusministeriöltä sekä Valtiokonttorilta. Kaikki lausunnon antaneet tahot kannattivat esitystä.

Vuokran korvaamista koskeva muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sotainvalidien korkeasta iästä ja palvelutarpeesta johtuen. Muutos sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavalle viranomaiselle kotona asumista tukevien palvelujen järjestämisestä vuosittain ennakkona maksettavan korvauksen suorittamisesta yhdessä erässä nykyisin maksettavien kuukausierien sijaan tulisi kuitenkin voimaan vasta vuoden 2025 alusta korvaustietojärjestelmän edellyttämien muutosten vuoksi.

Hallitussihteeri Emmi Äärynen